

Anna Ahmatova

(1889 – 1966)

Ahmatova és a magyar olvasók meglehetősen szeszélyes kapcsolatban vannak egymással. Igaz, nem mindig voltak egyenletesek és kiegyensúlyozottak a lehetőségek sem, az idők sem, hogy tartósan hírt adhattak volna távolabbi országoknak is a század orosz költészetének egyik legnagyobb alakjáról. Még a mai orosz líra tájait nagyjából ismerők is főleg két dolgot tudnak Ahmatováról: hogy Modigliani szerelme volt, és hogy Zsdanov keményen megbírálta, s ezzel jó időre kiiktatta a szovjet költészet számottevő nevei közül.

Ahmatova a megújult orosz költészetnek már a húszas évektől kezdve sokat emlegetett jelensége. Mindmáig rangos, idős és fiatal poéták vallják mesterüknek a Szovjetunióban.

Élete: korán érkezett megpróbáltatások és későn érkezett dicsőség kusza szövénye volt. Korunk még most sem igazi „utókor”, hogy művét tisztult látással, tárgyilagosan megítélhesse.

1974-ben új, minden eddiginél teljesebb kötet jelent meg Moszkvában Ahmatova válogatott verseiből. Az egész könyv: eleven cáfolat a hajdani bírálatra, amely szerint a költő elefántcsonttoronyba húzódott hazája legégetőbb kérdései elől és „a kápolna és a budoár között” élte emberi és költői életét. Ahmatova mindenkor jelen volt hazája történelmében, sohasem vállalta az emigráncssorsot, legfeljebb belső száműzetésbe hajtották élete szerencsétlen körülményei. De azokban az években is — írt. Tulajdon szavai szerint: „A versírást nem hagytam abba. A versek kapcsolnak össze korommal, népem új életével. Amikor írtam, az a ritmus vitt tovább, amely hazám hősi történelmében lüktetett...”

Az Európa Könyvkiadó gondozásában ez év végén jelenik meg Ahmatova második magyar nyelvű kötete. Az elsőnél jóval teljesebben rajzolja meg életének fényeit-árnyékait. Ebből a kötetből küldjük előre néhány versét, amelyek először szólnak meg magyarul.

R. ZS.

ANNA AHMATOVA

Csöndes házam

*Nem másult itt semmi igazában,
itt már minden álom elaludt.
Fű-felverte út szélén a házam.
Korán be kell csuknom a zsalut.*

*Csöndes házam puszta és mogorva.
Az erdőre nyitja egy szemét —
ott valaki a nyakát hurokba
hajtotta. Meghalt. Szidták szegényt.*

*Szomorún élt, vagy jókedvű-büszkén,
nem tudom. De ünnep a halál.
Karosszéke elnyűtt, piros plüssén
árnyéka egy percre meg-megáll.*

*Várja az éjt a kakukkosóra,
ketyegése mind tisztább beszéd.
Kilesek a kulcslyukon a dombra:
lótolvajok rözetüze ég.*

*Alacsonyan füst terped az égen,
jelezve, hogy eső közeleg.
Nem félek itt. Hogy szerencse érjen,
nyakamon kék zsinórt viselek.*

1912. május

Fehér éjszaka

*Az ég síkján félelmes fehérség,
a föld sötét gránit, hallgatag,
nem villant fel semmi jelt a térség
a kiszikkadt, száraz hold alatt.*

*Női hang rekedt, szilaj hívása.
Nem dalol — kiált, kiált.
Fölöttem a nyír fekete sátra
nem rezdíti egyetlen gallyát.*

*Talán azért csókoltalak téged,
gyötrődtem utánad, vártalak,
hogy most nyugodt, fáradt és kiégett
emlékemben megtagadjalak.*

1914. július

Májusi hó

*Attetsző, hűvös fehérség havaz
az üde zöldre, s lassan elszivárog.
Elhalnak az irgalmatlan tavasz
leheletére duzzadt rügyű ágak.
A korai halál annyira fáj,
bennem olyan mély fájdalmak lobognak,
mint amelyeneket Dávid király
pazarul szétoasztott a századoknak.*

1916

Hát ittmaradtam

*Hát ittmaradtam egymagam,
pergetve napjaim.
Ó szabad hattyúk, boldogan
szálló barátaim!*

*Sem könnyem nincs már, sem dalom,
hogy visszatérjetek.
Csak csendesen imádkozom
estente értetek.*

*Egyikötök, suhanva fent,
nyíllal találkozott
s zuhant. A másik megölelt
s hollóvá változott.*

*De évente, mikor a hó
olvad, egy-egy napon
a Katalin-kert csillogó
tavát csodálhatom.*

*A szárnyzuhogást hallgatom
a kék tülkör felett.
Ki nyitotta ki, nem tudom,
síri börtönömet.*

1916

Utolsó énekem

*Nem hallgat senki már a dal szavára:
a megjósolt idő elérkezett.
Utolsó énekem, hallgass, te árva,
a föld kihült. Ne sajnásd szívemet.*

*Röptöd nem is rég fecskeként cikázott,
szelte a friss reggeli levegőt.
Most, éhes koldus, járod a világot
és ácsorogsz bezárt kapuk előtt.*

1916. január

1916

*Hogy szeretem a tél meredekét,
a lankadtságot, a homályt, a lángot,
száraz hóbuckák síma tetejét,
s az érzést: soha haza nem találok.
Túl karácsonyi fenyves feketéll,
varjú kiált és elnyugszik az éj.*

*Megrendült a szilárd föld Erzerumban,
a Dardanellák torka vért zihál.
De itt a parkban csend van, nyugalom van,
a templomkórus hangja égbe száll.
De csend van és komorság itt a parkban,
hold tündököl, gyémántpor-hó szítál.*

*Katonaözveggy-hangon sír a bánat,
csatahajók hőkölnék, mint lovak,
a hullámok jeges oszlopokat
tépnek ki magukból és partra vágnak
a nem-hamvadó csillagok alatt.
És nem számolják már a holtakat.*

Bástyán géppuska szunnyad jámborul,
a palota körül huszárkard villog.
S egy északi, hunyorgó szemű csillag
(más, mint amilyen egy év múlva gyúl)
bebámul a Líceum ablakán. Még
Apuleiust lapozza ott egy árnyék.

1924

Régi idők hangján

Lefektettem fürtös kicsi fiamat,
vizet merni mentem tópartra,
vig kedvemben fújtam éneket,
ahogy vödröm merítem, mit hallok:
ismerős hang szólít nevemen,
harang szava szól
kék hullám alól.
Éppígy döngtek Kitezs város ormai,
Szent György templom nagyharangjai,
Szent Üdvözlét templom tornyai.
Baljóslatú hangon szólnak:
— Elmentél a dúló had elől,
nem hallottad köveink robaját,

nem láttad keserves vesztünket,
de az érted gyújtott gyertyaszál
lobog mégis az Úr trónusán —
mért késlekedel még odalenn,
mért nem öltöd fel már koszorúd?
Liliomod kibomlott éjjelen,
megszöve már sarkig erő fátyolod,
mért búsitod vitéz bátyádat,
mért zarándokasszony-húgodat,
szomorítod ölbeli gyermeked? ... —
Hogy az utolsó szót hallottam,
elhomálylott minden előttem,
hátranézek — házam lángban áll!

1940. március

A Chopin-polonézek visszatérnek

A Chopin-polonézek visszatérnek,
ó istenem! — legyezők lengenek,
szirom-ajkak és lesütött szemek,
suhogása közelgő hitszegésnek.
A zene árnya rebben a falon,
nem érinti a holdfény-tűzte lombot.
Hányszor dermedtem itt el! Bevigyorgott
rám egy félelmes lény az ablakon.

.....
S az orrnélküli szobrok a sötétben!
De menj, keserűn ne könnyörögj értem,
és sorsomért ne hadakozz nagyon.

.....
Tizenhárom mélyeiből a hangod
szólít megint: itt vagyok, a tiéd.
Hírnév, szabadság nekem mit sem adhat,
nagyon is ismerem... de minden hallgat,
s érzem a síri deszkák hidegét.

Komarovo, 1957

Könyvajánlás

Az a tiéd, mit odaadtál.
Sota Rusztaveli

*Honnan beszélek, micsoda romok
halmaza alól kiáltok felétek!
De újra mindent szétoztoगतok,
mégis, még mindig nem érzem elégnek.
Hogy kapuim bezárva, színlelem,
hogy halott tél van, és tél vagyok én is.
De hangomra ismernek hirtelen
és újra hisznek, hisznek neki mégis.*

1959. január

Erő

*Ha mindenki, aki lelki támaszt
keresett már nálam életében:
szent bolondok, megszállottak, némák,
fegyencek és öngyilkosjelöltek —
küldenének csak egy-egy kopejkát,
„Egyiptom leggazdagabbja” lennék,
ahogy szegény Kuzmin mondogatta...
De ők nem küldtek nekem kopejkát —
velem erejüket megfelezték,
így lettem a föld legerősebbje,
olyan erős: elbirom még ezt is.*

1961

(RAB ZSUZSA fordításai)